

Bogaerdenwandeling

7 juli 2013

*Heemkring
Bekkevoort*

Bogaerdenwandeling, 7 juli 2013 Heemkring Bekkevoort.

Bogaerdenwandeling, 7 juli 2013 Heemkring Bekkevoort.

1) Vertrekpunt van deze historische wandeling is de Bogaerdenwinning, al vermeld in een akte van 1257 is dit het oudste pachthof van Bekkevoort dat men in de geschriften terugvindt. In de akte schenkt Jan Van Meerbeek een huis, een schuur en acht bunders land aan de Bogaarden van Diest met erfelijke uitbating door Arnold van Joeckslede en verplichtingen voor hem en zijn opvolgers. Bij verbouwingen in de 19de eeuw werden onder een oude stalvloer twee in haverstro omwikkelde ridders ontdekt. Frans Claes kon dus gelijk hebben wanneer hij vermoedde dat er in de omgeving van de winning ooit een kapel gestaan had. Beide ridders zijn waarschijnlijk in deze kapel begraven, doch met verloop van de tijd is deze kapel in onbruik geraakt en is men ze gaan gebruiken als opslagplaats of stalling. De plaats van deze winning was strategisch gelegen op de grens van Demer- en Haspengouw.

Het waarom van deze schenking ligt waarschijnlijk in het feit dat een tien jaar eerder bij wet alle slavernij in het hertogdom afgeschaft werd en horigen en lijfeigenen vrije mensen waren geworden.

We gaan richting noord en slaan het eerste wegje links in, tot boven op een kruispuntje en gaan hier rechts, de boomgaard in tot helemaal onderaan;

2) We staan hier bij de overblijfsels van een woning ooit bewoond door Joppe Clauw (Torbeyns) en Clos Vaes, iets verder stond de woning met café van Stienes Wuestenberghs. Volgens overlevering is hier "Hotkermis" ontstaan. Destijds bouwde men op één nacht een woning, en wanneer des morgens de rook uit de schouw kwam mocht de heer het huisje niet meer afbreken. Het waren sjofele woninkjes met muren uit wissel en modder. Men beweert dat de naam "Hot" zou ontstaan zijn uit een dergelijk armoedig huisje omdat het veel weg had van een hot, een uit wissel gemaakte rugkorf die op z'n kop gezet was. Of is de naam toch een afgeleide van het oude Joeckslede?

Verder iets rechts de plantage in, de eerste bommenrij links richting bos waar we op een veldweg aankomen die we verder vervolgen tot aan de Beekstraat, en draaien rechtsaf.

3) De Beekstraat, bovenste gedeelte onder Kapellen, onderste behorend tot Bekkevoort. We zien links van deze weg de Steenbeek stromen, verderop word ze Hollandse beek genoemd; Steenbeek vormde de grens tussen Kapellen en Wersbeek-Bekkevoort, zou komen van een in de voormiddeleeuwen geplaatste grenssteen, de grens aanduidend tot waar de Demergouw kwam en de Haspengouw begon, Hollandse beek omdat de beek door een hol land stroomde. Aan onze linkerkant ligt Althenna, mogelijk een oude (Romeinse?) nederzetting. Het valt op hoeveel mansnamen men hier als veldnaam tegenkomt. De Mousterman, de Kraneman, de Delleman, de Soeteman, die mogelijk verwijzen naar vroegmiddeleeuwse 'mansi'. In een capitulaire van het jaar 785 had Karel de Grote bevolen om de landelijke woningen in parochiën te groeperen en aan iedere parochie

twee mansus grond te geven voor het onderhoud van de kerk en de H. Geesttafel. Een mansus is een hoeve met twaalf bunder land¹.

Op het eerste kruispuntje de Adriaan Lodewijkstraat in tot boven, dan honderd meters naar rechts en daar terug rechts

4) We passeerden juist de Adriaan Lodewijkstraat, straat naam gegeven aan de toenmalige bewoner Adrianus Lodewijck, afkomstig van St Pieters Rode. Een toeval dus dat hij hier woonde toen de straatnamen in Bekkevoort rond 1805 werden uitgedeeld. We staan hier aan de kapel van St Antonius van Padua die aanroepen word voor het terugvinden van verloren voorwerpen. Deze kapel werd tijdens de Frans-Duitse oorlog door Duitse Gravin de Robiano gebouwd voor een goede afloop van die oorlog. Dit tipje grond noemde in de 16de eeuw St Mettekesbemt omdat de toenmalige eigenaar Jan Elsen er een erfrente betaalde aan de kerk van St Maarten in Lubbeek. In de parochiearchieven van Bekkevoort wordt dit kruispunt ook het Hamelgat genoemd. Volgens Frans Claes een toegang naar een weide waar hamels, mannelijke schapen graasden. Dit was een belangrijk vijf- armen kruispunt! We zien de oude heerbaan van Tienen op Zichem, de Molenweg ook wel Nieuwe weg van Dorshaeghe naar Diest, die naar de windmolen in Wersbeek liep en de Netelzeepstraat of de oude weg, in vroegere tijden Wolbensrodestraat genoemd. Hier verandert de ondergrond van de natte blauwzwarte klei naar het rossere en drogere Diestiaan. We zullen straks merken als we de Herenbosstraat terug ingaan dat het in Netelzeep altijd vochtiger, donkerder en mistig is. In het westen ligt Dorshaeghe een gehucht van de parochie Wersbeek. Het valt op te merken dat het ongeveer 3 maal groter is dan Wersbeek. In 1339 vermeldt men te Tienen een Walthero de Dorshaeghe. Een dorshaag

---

¹ Voor wie zich geen bunder kan voorstellen, omzetten in Ha: 1 bunder= 4 zillen , 3 zillen = 1 Ha. Zo worden 12 bunder = 48 zillen = 16 Ha.

zou volgens Frans Claes een haag zijn die dwars staat ten opzichte van de rest. We slaan hier de Dorshaegeweg in en passeren onderweg nog de Brooshoeve.

Aan het kruispuntje met de molen slaan we rechts de veldweg in.

Aan dit kruispuntje draaide tot in de vijftiger jaren de molen van Wersbeek

5) Pauzeplaats, Frankrijkstraatje. Er is reeds door velen geprobeerd om een uitleg te geven over de benaming van dit straatje. Sommigen omdat er een Franstalige inwoner woonde, anderen zochten het in de Frankische tijd omdat de weg richting die plaats liep waar ooit de Salische wetten werden geschreven. Of houden we het even in Wersbeek waar Michael Buelens, alias Michael van Wersbeek rond 1777 vanuit de windmolen van zijn vader schetsen van de omgeving maakte, en de enige veldweg die naar het zuiden liep simpel de straat naar Frankrijk noemde. Zullen we het ooit weten? We wandelen nu eerst naar het land van Belofte, een in het uiterst zuid-oostelijk gelegen plaatsje waar in de gezinnen die er woonden veel meisjes werden geboren. Dat beloofde wat.

Ferrariskaart met molen van Wersbeek en Hof ter Haegen

6) Hof ter Haegen. Een uit het feodale tijdperk stammend restant van een cijns- en leenhof. In de middeleeuwen werd het land verdeeld in lenen en onderlenen en elk dezer vormt een soort staat met eigen rechten van justitie. De bezitter van een heerlijkheid had onder andere eigen jacht- en visrechten. Hij was heer boven heer en kon elk recht als afzonderlijk heerlijk leen verdelen met het gezag, de eer en de profijten ervan. Zulke lenen konden samen of afzonderlijk door de bezitter worden verkocht, verpand, weggeschonken en natuurlijk vererfd worden. Dit hof bestond uit eigen gronden die zich rond de hoeve uitstrekten tot aan de beek in het zuiden, tot aan de Halensebaan in het noorden. De lenen bevonden zich vooral te Wersbeek. Verder beschikte dit hof over verschillende cijnsgronden die verspreid in de omgeving lagen, vooral te Netelzeep, te Dorshaeghe maar ook in de Klein Kempen en zelfs tot aan de Witteweg tegen Schoonderbuken. Op oude landkaarten merken we nog de vierkante ringgracht op rond deze hoeve, de overblijfselen van de donjon die er ooit gestaan had als symbool van zijn heerlijke macht. De perenboom links van de schuur zou nog in het midden van het erf gestaan hebben. We kennen de heren eigenaars pas van in de 15de eeuw, beginnend met Ywein Rampaerts, een nakomeling van de heren van Kiezegem en vroeg in de 18de eeuw vermelden we nog Jonker d'Eynatten die zelfs hoofdman was van de St.-Sebastiaansgilde van Wersbeek. De familie d'Eynatten was destijds tevens eigenaar van het kasteel van Kersbeek.

We stappen verder richting Netelzeep, en merken langs de linkerzijde van de weg een kapelletje op.

7) Deze Kapel van O.L.V. van Lourdes is gebouwd door de familie Theunis om de genezing van een dochter te bekomen. Toen de nieuwe betonbaan in 1952 werd aangelegd stond dit kapelletje in de weg. Men wou het afbreken, maar de vader 'Sus van 'twoilke' eiste dat het verplaatst werd. Hij wilde immers niet meemaken wat ze

boven op de hot aan de hand hadden gehad bij de afbraak van eenzelfde kapelletje. (daarover seffens). Tot in 1936 was het hier nog parochie Bekkevoort. Sus wist nog goed hoe hij de doden over te Legeberg naar het kerkhof van Bekkevoort moesten sleuren. Op zekere dag kwam hij terug met een stoel waarin een gat was gemaakt om een pispot in te steken. Om deze gemakkelijk te kunnen dragen had hij deze stoel boven op zijn hoofd gezet, met zijn kop door dat gat. Een vrouw te Robbesrode verschrok zich een aap. “Ik heb de duivel gezien”, krijste ze. De poten van de stoel staken langs zijn hoofd omhoog als waren het de horens van de duivel.

Voor ons ligt de vroegere heerlijkheid Netelzeep, vermeldingen rond 1350 van een Domina de Juiaco nobilis domina dicte de ville de Netelsijp, misschien wel een dame uit het Hof ter Haegen. Het bos hier voor ons behoorde in de 19de eeuw aan de familie en senator Delacosta die het Kasteel van Zuurbemde bewoonde.

We stappen hier de Herenbosstraat in.

8) We staan hier op een kruispuntje aan de beek. In het zuiden stond hier een winning van de Kartuizers van Zelem die deze pas rond 17de eeuw hadden verkregen. In het noordwesten stond ooit de Witte Kous., vreemde naam voor een boerderij, volgens Frans Claes doordat men hier witte kazen maakte, doch kous en kaas zijn in het dialect idem(omgeving Tielt) , een bewoner kan wellicht witte kous genoemd zijn opdat hij witte sokken droeg... Het bosje in het zuiden voor ons behoorde tot de Bogaerdenwinning. Van hier zien we ook de plaats waar ooit een lemen langgevelhoeve van boer Nijs stond.

Langs deze weg stappen we terug naar de Bogaerdenwinning

Boven op de hot staat een kapelletje langs de weg met een dubbel kruis. Dit komt omdat het eigenlijk een vervanging is van twee kapelletjes, een van OLV van Lourdes en een van het H. Hart van Jezus. Voordien, toen boer Cerulis er nog woonde einde 19de eeuw, bouwde deze een zeer grote kapel waar wel 8 mensen in konden. Het was een van de eerste kapelletjes van OLV van Lourdes die in de streek gebouwd werden. Met de tijd kwam het kapelletje in verval en men brak het af. Kort daarop werden enkele gezinsleden ziek en men wijdde dit aan de afbraak van dit kapelletje. Daarop zette men een nieuw kapelletje, zelfs twee aan weerszijden van de oprit, die later dus vervangen werden door één.

Bogaerdenwandeling

Historische wandeling 7 juli 2013

Kaartje met vertelplaatsen.

Heemkring Bekkevoort

